

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЗАГАЛЬНА ТА ВІЗУАЛЬНА
ПСИХОДІАГНОСТИКА”
(для бакалаврів)

Київ

ДП «Видавничий дім «Персонал»

2009

Підготовлено кандидатом психологічних наук, професором кафедри загальної та практичної психології *О. Л. Туриніною*

Затверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології (протокол № 9 від 04.06.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Туриніна О. Л. Навчальна програма дисципліни “Загальна та візуальна психодіагностика” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 12 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Загальна та візуальна психодіагностика”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Загальна та візуальна психодіагностика” входить до програми професійної підготовки психологів.

Мета вивчення дисципліни — розширити діапазон теоретичних знань з основних проблем і напрямів розвитку візуальної психодіагностики, вивчити її основні методи, а також сформувати практичні вміння та навички за зовнішнім виглядом та особливостями поведінки визначити психологічні особливості людей.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН *дисципліни* **“ЗАГАЛЬНА ТА ВІЗУАЛЬНА ПСИХОДІАГНОСТИКА”**

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	Змістовий модуль I. Методологічні засади візуальної психодіагностики Візуальна психодіагностика як складова психодіагностики
2	Змістовий модуль II. Психологічні проблеми дослідження особистості Методи дослідження зовнішніх проявів людини
3	Типологічні особливості людей та їх зовнішні ознаки
4	Мімічні особливості людини та їх характеристика
5	Рука людини як джерело знань у візуальній психодіагностиці
6	Мова тілорухів та її діагностика
7	Графологія і пізнання особистості
8	Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії

ЗМІСТ
дисципліни
“ЗАГАЛЬНА ТА ВІЗУАЛЬНА ПСИХОДІАГНОСТИКА”

Змістовий модуль I. Методологічні засади візуальної психодіагностики

Тема 1. Візуальна психодіагностика як складова психодіагностики

Предмет та завдання візуальної психодіагностики.

Структура та стан сучасної візуальної психодіагностики. Зв'язок візуальної психодіагностики з іншими науками.

Виникнення і етапи розвитку візуальної психодіагностики. Стан розвитку сучасної візуальної психодіагностики.

Література з візуальної психодіагностики: наукові повідомлення, довідково-методичні видання, інструктивні матеріали, популярні видання. Професійні та популярні методики з візуальної психодіагностики. Основні тенденції розвитку візуальної психодіагностики.

Література: [3; 9; 12; 13; 18; 21; 30; 38; 40]

Змістовий модуль II. Психологічні проблеми дослідження особистості

Тема 2. Методи дослідження зовнішніх проявів людини

Спостереження як основний метод дослідження зовнішніх проявів особистості. Аналіз продуктів діяльності як метод візуальної психодіагностики. Фізіогномічний метод. Графологічний метод. Психогометричний метод. Хірологічний метод. Морфологічний метод. Кольорові тести.

Література: [2; 8; 9; 13; 18; 22; 30; 38;]

Тема 3. Типологічні особливості людей та їх зовнішні ознаки

Типологія Е. Кречмера, І. Шелдона, І. Павлова.

Візуальна характеристика типів темпераменту. Інтроверти, екстраверти та їх зовнішні прояви. Асиметрія головного мозку та її прояв у зовнішності людини. Сумісність різних типів темпераменту і її врахування у практиці управлінської діяльності.

Література: [1; 2; 9; 12; 15; 16; 21; 30; 39; 40]

Тема 4. Мімічні особливості людини та їх характеристика

Обличчя людини як об'єкт психологічного пізнання. Фізіогноміка як напрям візуальної психодіагностики. Погляд і його види. Сигнали очей та їх значення.

Чоло і його інтерпретація у візуальній психодіагностиці. Ніс і його різновиди. Рот і його особливості.

Література: [2; 4; 5; 12; 15; 19; 20]

Тема 5. Рука людини як джерело знань у візуальній психодіагностиці

Хірологія як один з напрямів вивчення зовнішніх особливостей людини. Рука як джерело психологічної інформації. Форми рук та їх класифікація. Долоні та інформація, яка може передаватися за їх допомогою. Форми пальців та їх значення. Нігті та їх характеристика. Особливості використання знань з дерматогліфіки в галузях народного господарства.

Література: [3; 4; 6; 10; 13; 14; 20; 30; 38; 40]

Тема 6. Мова тілорухів та її діагностика

Постава і хода, їх характеристика, зв'язок з фізичним та психічним станами людини. Значення різних положень корпусу тіла. Пози та їх характеристика. Вплив на оточуючих за допомогою різних положень тіла. Дистанція у спілкуванні, її типи. Руки як бар'єри. Захисний бар'єр, сформований за допомогою ніг. Основні положення голови.

Жести та їх інтерпретація. Класифікація жестів. Значення жестів, пов'язаних з торканням рук різних частин обличчя.

Жести агресивності та готовності до дій. Жести та сигнали, характерні для залицяння. Жести власницьких та територіальних претензій. Жести відзеркалення. Поклони, згорблення та їх залежність від соціального статусу.

Література: [3; 8; 9; 12; 13; 18; 21; 30; 38; 40]

Тема 7. Графологія і пізнання особистості

Поняття графології. Дослідження почерку як метод візуальної психодіагностики. Психофізіологічні засади письма. Основні ознаки почерку та їх психологічна характеристика. Зв'язок почерку з деякими психічними особливостями людини. Почерк і стать. Почерк і вік. Почерк і освіта. Почерк і професія. Почерк і конституція людини. Загальні прийоми при розбиранні почерку.

Література: [2–4; 12; 16; 18; 22; 31; 38; 40]

Тема 8. Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії

Урахування даних візуальної психодіагностики у практиці підбору і відбору кадрів, при проведенні управлінських нарад, коригуванні поведінки під час виступу перед аудиторією.

Розміщення учасників за столом як засіб ефективної взаємодії.

Основні види розміщення людей навколо столу.

Література: [3; 8; 9; 12; 13; 18; 21; 30; 38; 40]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Методи візуальної психодіагностики і їх значення для практики управлінської діяльності.
2. Обличчя — об'єкт візуальної психодіагностики.
3. Почерк і його залежність від біологічного та психічного станів людини.
4. Дослідження почерку як метод візуальної психодіагностики.
5. Основні ознаки почерку та їх психологічна характеристика. Зв'язок почерку з деякими психічними особливостями людини.
6. Постава і хода, їх характеристика, зв'язок з фізичним та психічним станами людини.
7. Значення різних положень корпусу тіла.
8. Жести та їх інтерпретація. Класифікація жестів.
9. Характеристика різних типів темпераменту на основі методів візуальної психодіагностики.
10. Порівняльна характеристика вікових аспектів людини методами візуальної психодіагностики.
11. Посмішка. Розкриття її функцій в управлінській діяльності.
12. Типологічні особливості людей та їх зовнішні ознаки.
13. Пози та їх характеристика.
14. Вплив на оточуючих за допомогою різних положень тіла.
15. Дистанція у спілкуванні, її типи.
16. Сигнали тіла та загальні характеристики людини.
17. Загальне уявлення про мову тілорухів.
18. Долоні та інформація, яка може передаватися за їх допомогою.
19. Значення жестів, пов'язаних з торканням рук різних частин обличчя.
20. Руки як бар'єри.
21. Захисний бар'єр, сформований за допомогою ніг.
22. Основні положення голови.
23. Жести агресивності та готовності до дій.

24. Хірологія як один з напрямків вивчення зовнішніх особливостей людини.
25. Домінування правої півкулі головного мозку і зовнішні психологічні характеристики людини.
26. Домінування лівої півкулі головного мозку і зовнішні психологічні характеристики людини.
27. Вплив на оточуючих за допомогою різних положень тіла.
28. Дистанція у спілкуванні, її типи.
29. Сигнали тіла та загальні характеристики людини.
30. Загальне уявлення про мову тілорухів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет та завдання візуальної психодіагностики.
2. Структура та стан сучасної візуальної психодіагностики.
3. Зв'язок візуальної психодіагностики з іншими науками.
4. Виникнення і етапи розвитку візуальної психодіагностики.
5. Стан розвитку сучасної візуальної психодіагностики.
6. Джерела вивчення візуальної психодіагностики.
7. Основні тенденції розвитку візуальної психодіагностики.
8. Спостереження як основний метод дослідження зовнішніх проявів особистості.
9. Аналіз продуктів діяльності як метод візуальної психодіагностики.
10. Фізіогномічний метод.
11. Графологічний метод.
12. Психогеометричний метод.
13. Хірологічний метод.
14. Морфологічний метод.
15. Кольорові тести.
16. Типологія Е. Кречмера, І. Шелдона, І. Павлова та їх порівняльна характеристика.
17. Візуальна характеристика типів темпераменту.
18. Інтроверти, екстраверти та їх зовнішні прояви.
19. Асиметрія головного мозку та її прояв у зовнішності людини.
20. Сумісність різних типів темпераменту і її врахування у практиці управлінської діяльності.
21. Мімічні особливості людини та їх характеристика.
22. Обличчя людини як об'єкт психологічного пізнання. Фізіогноміка як напрям візуальної психодіагностики.

23. Погляд і його види.
24. Чоло і його інтерпретація у візуальній психодіагностиці.
25. Ніс і його різновиди.
26. Рот і особливості його інтерпретації у візуальній психодіагностиці.
27. Рука людини як джерело знань у візуальній психодіагностиці.
28. Хірологія як один з напрямів вивчення зовнішніх особливостей людини.
29. Рука як джерело психологічної інформації.
30. Форми рук та їх класифікація. Форми пальців та їх значення. Нігті та їх характеристика.
31. Особливості використання знань з дерматогліфіки в галузях народного господарства.
32. Мова тілорухів та її діагностика.
33. Постава і хода, їх характеристика, зв'язок з фізичним та психічним станами людини.
34. Значення різних положень корпусу тіла.
35. Жести та їх інтерпретація.
36. Класифікація жестів.
37. Графологія і пізнання особистості.
38. Поняття графології.
39. Дослідження почерку як метод візуальної психодіагностики.
40. Психофізіологічні засади письма.
41. Основні ознаки почерку та їх психологічна характеристика.
42. Зв'язок почерку з деякими психічними особливостями людини.
43. Почерк і стать.
44. Почерк і вік.
45. Почерк і освіта.
46. Почерк і професія.
47. Почерк і конституція людини.
48. Загальні прийоми при розбиранні почерку.
49. Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії.
50. Зв'язок візуальної психодіагностики з іншими науками про людину.
51. Основні напрямки візуальної психодіагностики.
52. Урахування даних візуальної психодіагностики у практиці підбору і відбору кадрів при проведенні управлінських нарад.
53. Урахування даних візуальної психодіагностики при проведенні управлінських нарад.

54. Сангвінік і його візуальна характеристика.
55. Холерик і його візуальна характеристика.
56. Флегматик і його візуальна характеристика.
57. Меланхолік і його візуальна характеристика.
58. Домінування правої півкулі головного мозку і зовнішні психологічні характеристики людини.
59. Домінування лівої півкулі головного мозку і зовнішні психологічні характеристики людини.
60. Психологічні статеві відмінності та їх характеристика.
61. Урахування психології статевих відмінностей у практиці управлінської діяльності. Типові помилки.
62. Типологічні особливості людей та їх зовнішні ознаки.
63. Пози та їх характеристика.
64. Вплив на оточуючих за допомогою різних положень тіла.
65. Дистанція у спілкуванні, її типи.
66. Сигнали тіла та загальні характеристики людини.
67. Загальне уявлення про мову тілорухів.
68. Долоні та інформація, яка може передаватися за їх допомогою.
69. Значення жестів, пов'язаних з торканням рук різних частин обличчя.
70. Руки як бар'єри.
71. Захисний бар'єр, сформований за допомогою ніг.
72. Основні положення голови.
73. Жести агресивності та готовності до дій.
74. Сигнали очей та їх значення. Жести та сигнали, характерні для залицяння.
75. Жести власницьких та територіальних претензій.
76. Жести відзеркалення.
77. Поклони, згорблення та їх залежність від соціального статусу.
78. Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії.
79. Розміщення учасників за столом як засіб ефективної взаємодії.
80. Основні види розміщення людей навколо столу.
81. Вправи для розвитку психологічної спостережливості.
82. Загальні прийоми при розбиранні почерку.
83. Прийоми спостереження за поведінковими реакціями.
84. Використання даних дерматогліфіки у візуальній психодіагностиці.
85. Дерматогліфіка: суть та загальна характеристика.
86. Зовнішні психологічні вияви типів людей за класифікацією У. Шелдона та Е. Кречмера.

87. Фізіогноміка: визначення та загальна характеристика.
88. Хіромантія: сутність і загальна характеристика.
89. Вплив на оточуючих за допомогою різних положень тіла.
90. Форми рук та їх характеристика.
91. Форми пальців та їх характеристика.
92. Методи візуальної психодіагностики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Агеев В. С.* Межгрупповое взаимодействие: Социально-психологические проблемы. — М.: Изд-во МГУ, 1990. — 240 с.
2. *Алифанов С. А.* Основные направления анализа лидерства // Вопр. психологии. — 1991. — № 33. — С. 90–98.
3. *Андреева Г. М.* Социальная психология. — М.: Аспект-пресс, 2000. — 376 с.
4. *Аникеева Н. П.* Учителю о психологическом климате в коллективе. — М., 1983.
5. *Андреева Г. М.* Психология социального познания. — М., 1997.
6. *Ануфриева Н. М., Зелинская Т. Н., Зелинский Н. Е.* Социальная психология: Курс лекций. — К.: МАУП, 2000. — 136 с.
7. *Бобнев М. И.* Социальные нормы и регуляция поведения. — М.: Наука, 1978. — 312 с.
8. *Введение в практическую социальную психологию /* Под ред. Ю. М. Жукова, Л. А. Петровской, О. В. Соловьевой. — М., 1996.
9. *Власенко В. В.* Вчителі — учні: психологія взаємних оцінних ставлень. — К., 1995.
10. *Волков И. П.* Социометрические методы в социально-психологических исследованиях. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1970. — 88 с.
11. *Десев Л.* Психология малых групп. — М., 1979.
12. *Донцов А. И.* Психология коллектива. Методологические проблемы исследования. — М.: Изд-во МГУ, 1984. — 208 с.
13. *Доценко Е. А.* Психология манипуляции. — М., 1996.
14. *Диагностика социально-психологических характеристик групп /* Под ред. В. Багрянцева. — М., 1999.
15. *Козмиренко В. П.* Социальная психология организаций. — К., 1993.
16. *Карнеги Д.* Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей. — К., 1990.
17. *Ковалев А. Г.* Коллектив и социально-психологические проблемы руководства. — М., 1978.

18. *Коломинский Я. Л.* Психология взаимоотношений в малых группах. Общение и возрастные особенности. — Минск: Изд-во БГУ, 1976. — 350 с.
19. *Коломинский Я. Л.* Социальная психология школьного класса. — Минск, 1997. — 240 с.
20. *Коломінський Н. Л.* Психологія педагогічного менеджменту. — К., 1996.
21. *Кондратьев М. Ю.* Подросток в замкнутом круге общения. М., 1997.
22. *Корнєв М. Н., Коваленко А. Б.* Соціальна психологія: Підручник. — К., 1995. — 304 с.
23. *Кричевский Р. Л., Дубовская Е. М.* Социальная психология малых групп. — М.: Изд-во МГУ, 2001.
24. *Лидерство: психологические проблемы в бизнесе.* По материалам американских исследований / Под ред. Г. Н. Ушаковой. — Дубна: Фемекс, 1997. — 176 с.
25. *Лозанов И. Д.* Руководитель в трудовом коллективе. — М., 1989. — 76 с.
26. *Лутошкин А. Н.* Эмоциональные потенциалы коллектива. — М., 1988.
27. *Лутошкин А. Н.* Как вести за собой. — М.: Просвещение, 1978.

Додаткова

28. *Майерс Д.* Социальная психология. — СПб., 1999.
29. *Максименко С. Д.* Психологія в соціальній та педагогічній практиці: методологія, методи, програми, процедури. — К., 1998.
30. *Морено Дж.* Социометрия: экспериментальный метод и наука об обществе. — М., 2000.
31. *Методология и методы социальной психологии* / Под ред. Е. В. Шороховой. — М.: Наука, 1977. — 248 с.
32. *Обозов Н. Н., Щёкин Г. В.* Психология работы с людьми. — К., 1990.
33. *Павленко В. М., Таглін С. О.* Етнопсихологія. — К., 1999.
34. *Парыгин Б. Д.* Социально-психологический климат коллектива. — Л., 1981.
35. *Петровский А. В.* Социальная психология коллектива. — М., 1983.
36. *Петровский А. В., Шпалинский В. В.* Социальная психология коллектива. — М.: Просвещение, 1978.
37. *Платонов Ю. Н.* Психология коллективной деятельности. — М., 1990.
38. *Практикум з соціальної психології: Навч.-метод. посіб.* / За ред. Л. В. Долинської. — К., 2001.
39. *Реан А. А., Коломинский Я. Л.* Социальная педагогическая психология. — СПб., 1999.
40. *Визуальные тесты: Сб.* / Сост. Г. Щёкин. — К., 1992.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Загальна та візуальна психодіагностика”.....	3
Зміст дисципліни	
“Загальна та візуальна психодіагностика”.....	4
Теми контрольної роботи.....	6
Питання для самоконтролю.....	7
Список літератури.....	10

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Л. С. Тоболіч*
Комп’ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-3939

Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротативний трафаретний.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*